دنیس کتابی صادرکننده باسابقه پسته ایران بررسی کرد

بازار جهانی پسته

امسال محصول پسته آمریکا بیشتر از پنج درصد پسته ناخندان نداشت؛ بنابراین مغز پسته آمریکایی کم است. در چند سال اخیر فروش مغز در بازار داخلی آمریکا خیلی داغ بوده و سرمایه‌گذاری‌های هنگفتی روی بازاریابی مصرف مغز برشته آجیلی شده‌است. با توجه به تقاضای بالای بازار داخلی آمریکا برای مغز، این کشور مغز صادراتی خیلی کمتر عرضه می‌کند و این باعث اختلاف قیمتی خیلی شدید شده‌است؛ من در سی سال اخیر چنین اختلافی بین قیمت مغز و قیمت پسته ندیدم. محدودیت عرصه مغز پسته آمریکایی به بازارهای جهانی باعث شده بازار مغز پسته ایرانی خیلی داغ باشد و فروش مغز تا الان خیلی خوب بوده‌است.

اشاره:
این یادداشت نتیجه مصاحبه‌ای است که در تاریخ ۴ بهمن ماه ۱۴۰۰ انجام شده و منظور از محصول امسال، سال محصولی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ و محصول سال گذشته، سال محصولی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ است.

شرایط بازارهای مختلف در مقایسه با پارسال دقیقاً برعکس شده؛ محصول پارسال ما خوب بود آمریکا هم پسته فراوانی داشت، اما آمریکایی‌ها همیشه سعی می‌کنند قیمت پسته را تقریباً با نوسانات بسیار پایین سال به سال به‌صورت یکدست نگه دارند که بتوانند بازار را رشد دهند. چون میزان محصول‌شان سال به سال دارد بیشتر و بیشتر می‌شود.
صنعت پسته آمریکا این توانایی را دارد که با قیمت ثابت قرارداد شش یا دوازده ماهه با مشتری ببندد و بازارها را برای خودش حفظ کند. از جمله بازار اروپا که ۸۰ درصد فروش در آن متعلق به کالا با آرم اختصاصی سوپرمارکت‌های زنجیره‌ای است. در ابتدای امسال (سال تجاری ۰۱-۱۴۰۰)، در یک مدت محدود و مشخص، آمریکایی‌ها روی قیمت‌های سه دلار و هفتاد و پنج سنت به ازای هر پوندی برای پسته ۲۵-۲۱ با تقریباً ۹۰ درصد از سوپرمارکت‌های اروپا قرارداد بست. این در حالی رقم خورد که قیمت پسته ایران بالاتر بود که مسلماً توانایی رقابت نداشتیم و نتوانستیم فروش مدتی انجام دهیم.
شرایط فعلی فرقی نکرده؛ یعنی هنوز قیمت‌های پسته ایرانی خیلی بالاتر از قیمت‌های آمریکاست. آمریکا هیچ نگاهی به قیمت پسته ایران نمی‌کند بلکه سیاست خودش را دنبال می‌کند تا قیمت‌ها ثابت بمانند. برخلاف گفته خیلی‌ها آمریکا اصلاً ایران را به عنوان رقیب نگاه نمی‌کند؛ حتی پارسال که ما محصول داشتیم هم به چشم رقیب به ما نگاه نکردند و قیمت‌شان را پایین نیاوردند که بتوانند با ما رقابت کنند، همان‌طور که امسال قیمت‌شان را بالا نبردند تا درآمد بیشتری کسب کنند؛ چون این کار به مصرف صدمه می‌زد. از سوی پسته آمریکا همه چیز مشخص، فکر شده و برنامه‌ریزی شده‌است.

بازار روسیه

ما سه بازار اساسی دیگر به جز اروپا داریم؛ روسیه، چین و هند.
بازار روسیه برای ما یک امتیاز محسوب می‌شود؛ چرا که روسیه پسته آمریکا را تا حدی تحریم کرده و تنها پسته ایرانی است که در حجم قابل توجهی وارد روسیه می‌شود. البته، در حال حاضر اوضاع واحد پول روبل خوب نیست. همچنین، شرایط اقتصادی و تجاری روسیه به‌خاطر مسائل بین روسیه و اوکراین ضعیف است و روبل روز به روز دارد ضعیف‌تر می‌شود؛ پس قیمت پسته نسبت به روبل به سرعت دارد بالا می‌رود و این برای آینده صادرات پسته ایران به سمت روسیه خبر خوبی نیست، چون پسته را برای مصرف کننده روسی گران می‌کند. به‌نظر من، این بازار در ماه های آینده ضعیف خواهد شد.

بازار چین و هند

بازار چین حساس و وابسته به قیمت است. گرانی پسته ایرانی امسال ما را از بازار چین تا حدی بیرون آورد و صادراتمان به چین نسبت به سال گذشته همین موقع ۶۸ درصد افت داشته‌است. دو سال پیش هم اتفاقی که پیش آمد این بود که وقتی قیمت پسته ایران بالاتر از پسته آمریکا بود ما بازار را از دست دادیم، اما وقتی که به هشت دلار و هفت دلار و بالاخره زیر شش دلار رسید دوباره خریداران چینی ما را تحویل گرفتند و به خرید پسته ایرانی اقبال نشان دادند. خواهیم دید که در نیمه دوم سال تجاری ۰۱-۱۴۰۰، این اتفاق تکرار خواهدشد. در طول ۸ ماه مانده تا پایان سال خواهیم دید که یکدفعه پسته‌ها خود را نشان خواهند داد و با قیمت‌های دلاری رقابتی‌تر عرضه خواهند شد.
بازار هند هم تا حدی مثل بازار چین است، اما بیشتر حساسیت به نوع و رقم پسته دارد. این یک فرصت برای ما است که هندی‌ها پسته احمدآقایی ایرانی را می‌پسندند، اما نوسانات قیمت ما باعث شده خریدار هندی را هم داریم به سمت پسته آمریکایی می‌بریم.

بازار مغز پسته

در مورد وضعیت بازار مغز پسته هم جالب است که کاملاً برعکس پسته در پوست است؛ عرضه مغز پسته آمریکایی به‌خاطر کاهش میزان ناخندان امسالشان محدود و قیمتش بین ۲۰ الی ۲۱ دلار است و قیمت پسته آمریکایی ۸,۵ دلار است. در حالی‌که امروز قیمت پسته ایرانی در بازار از پسته آمریکایی بالاتر است، اما مغز ایرانی ارزان‌تر از مغز پسته آمریکایی معامله می‌شود و امسال بازار مغز پسته ایرانی داغ بوده و مشتری برای آن زیاد است. یکی از بازارهای بزرگ مغز پسته بازار هند است.

جهت حرکت بازار

امسال گذشت! پیغام من این است که بازار گذشت و امسال تمام شد؛ چون قراردادهای بزرگ بسته شدند و دیگر بازاری نمانده که برویم و بفروشیم؛ به‌نظر من، در چهار ماه آینده خواهیم دید اعداد صادرات پسته ایران ضعیف خواهد بود و به یک سوم تا یک پنجم پارسال خواهد رسید؛ اگر خوب کار کنیم یک سوم و اگر ضعیف کار کنیم یک پنجم؛ در هر دو شرایط بسیار ضعیف است.
واقعیت قضیه این است که کمبود عرضه و نگهداری در زیرزمین‌های خانگی در ایران و این که هر کشاورزی در انبار خانه خودش پسته را نگه می‌دارد ما را به مسیر برده‌است. در آمریکا، کشاورز آمریکایی یک کیلوگرم پسته در انبار خانه خودش نگه نمی‌دارد و همه را تحویل صادرکننده مدنظر خودش می‌دهد. خلاصه اینکه، در آمریکا تمام حجم پسته توزیع شده و شفاف است و آنها می‌دانند چقدر پسته وجوددارد، چقدر تولید شده، قیمت هم تعیین شده است و توافق و قرارداد شده است. بنابراین، تصمیم‌گیری برای مصرف کننده بسیار ساده است.
امسال شرایط خرید بلندمدت برای مشتریان خوب بود، پس رفتند خریدهایشان را به‌صورت بلندمدت از

آمریکا انجام دادند؛ یعنی اطمینان به عرضه از سوی ایران و کیفیت پسته ایرانی نداشتند. این درحالی است که ما در ایران فکر می‌کنیم هر چقدر خودمان را کوچک‌تر کنیم، می‌توانیم قیمت را بالاتر ببریم. این طرز فکر، طرز فکر سنتی بازاری سابق است که در بازار صنعتی مواد غذایی دیگر اعتبار ندارد. برعکس، ما باید خودمان را بزرگ‌تر کنیم و خودمان را بهتر نشان دهیم. پسته آمریکا برعکس ما دارد رفتار می‌کند و در سیستم توزیع محصولشان برنده بوده‌اند.

نکته مهم دیگر اینکه، همان اتفاقی که در اروپا به‌خاطر مسائل مرتبط با کیفیت و امنیت غذایی پیش آمد و ما بازارهایمان را از دست دادیم در بازارهای دیگر هم دارد اتفاق می‌افتد؛ کشور امارات در ماه‌ها و سال‌های آینده روز به روز سختگیرتر می‌شوند. در کشور چین نیز وضعیت را ببینید. مرتباً وزارتخانه چینی سوال می‌کنند شما چه کسی هستید! تولیدتان چیست! وضعیت امنیت غذایی‌تان چیست! تأییدیه و گواهینامه‌هایتان چیست! چه کسی FFSC دارد؟ چه کسی BRC دارد؟ چه کسی IFS دارد؟

این موارد کم‌کم صادرات ما را ضعیف خواهد کرد و به‌نظر من صادرکننده‌های جدی مملکت که امسال به‌خاطر عرضه کم پسته ضعیف شدند بایستی قوی شوند و بایستی زورشان بیشتر شود. کشاورز و صادرکننده وظیفه شان یکی است و از هم جدا نیستند. وظیفه ما این است که درآمد کشاورز حفظ شود، وظیفه کشاورز این است که ما به اندازه کافی جنس داشته باشیم تا بتوانیم عرضه کنیم. مقداری از موضوع کیفیت در باغ حل می‌شود؛ مثل مسائل باقیمانده سموم. آفلاتوکسین را در کارخانه می‌توان با سرمایه‌گذاری سنگین حل کرد، ولی باقیمانده سموم را نمی‌توان. نزدیک کردن باغدار و صادرکننده وظیفه خیلی سنگینی است که بر عهده انجمن پسته است. باید دید باغدار و صادرکننده به هم نزدیک شود. راه اندازی گروه‌های اینترنتی که در آنها گویی کشاورزها و صادرکننده‌ها با هم دشمن هستند، اشتباه است. پارسال ۱۸۰ هزار تن پسته با سیصد، چهارصد میلیون دلار تخفیف صادر شد. صادرات پارسال اصلاً افتخار نداشت، افتخار آن است که افزایش صادرات با افزایش تدریجی قیمت انجام شود. در آخر چه کسی این ضرر را می‌دهد؟ کشاورز ضرر می‌دهد، اما این را می‌گذارند بر گردن صادرکننده! اشتباه نکنید هر چه کشاورز صدمه بخورد، صادرکننده همان صدمه را می‌خورد؛ ما در حد میلیون دلار برای کارخانه سرمایه‌گذاری کردیم. اگر جنس داخل کارخانه نباشد صدمه می‌خوریم.

پسته وکالای جانشین

نکته دیگر در مورد اختلاف قیمت پسته با آجیل‌های مشابه است. در آغاز همه‌گیری کرونا خریداران از ترس اینکه جنس در انبارهایشان بماند خریدها را کم کردند. اما ظرف چند ماه که دیدند علی رغم شیوع کووید مصرف کنندگان همچنان پسته می‌خرند، دوباره موجودی انبارهایشان را به حالت عادی برگرداندند و افزایش تقاضا یک مقداری قیمت‌های مغزجاتی از قبیل بادام و بادام هندی را بالا برد. مثلاً در پاییز امسال در مقایسه با سال قبل قیمت بادام آمریکایی ۳۰ تا ۴۰ درصد و بادام هندی ۱۵ الی ۲۰ درصد بالاتر بود. اما برای پسته آمریکا این اتفاق نیافتاد، چون تولید پسته از نظر حجم خیلی دارد رشد می‌کند و آمریکا با این حجم زیاد از محصول می‌خواهد مصرف را هر چه بیشتر رشد دهد.

در حال حاضر، موجودی مغز بادام در بازار ۲,۵ میلیون تن است که بیش از ۱ میلیون تن آن تولید آمریکا است. قیمت هر کیلو مغز بادام بین ۴,۵ تا ۶ دلار بسته به اُنس و نوع بادام متغیر است. زمانی که پسته آمریکا روی ۸,۵ دلار است، این موضوع می‌تواند مقداری مصرف را به سمت سایر مغزجات ببرد. مغز درخت کاج هم همین وضعیت را دارد و در حال حاضر در محدوده ۶ دلار معامله می‌شود که این هم روی مصرف پسته می‌تواند اثر بگذارد.

در مورد سال آینده هم باید بگویم که چون قرار است آمریکایی ها حجم بسیار زیاد محصول پسته داشته باشند احتمالا قیمت ها را روی همین حد و حدود نگه خواهند داشت.

